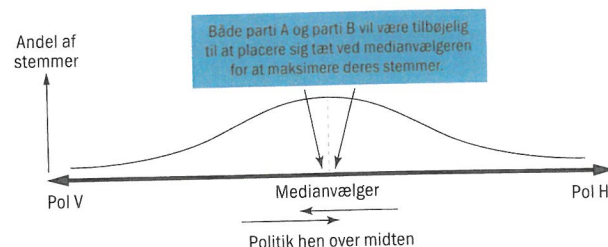

Figur 2.41 Downs medianvælgermodel – forsøget på at svinge vælgerne

Kilde: Jakob Glenstrup Jensby, Anders Ellegaard Pedersen og Peter Brøndum: *Politikbogen*, Forlaget Columbus 2017.

2.7.2 Partiadfærd

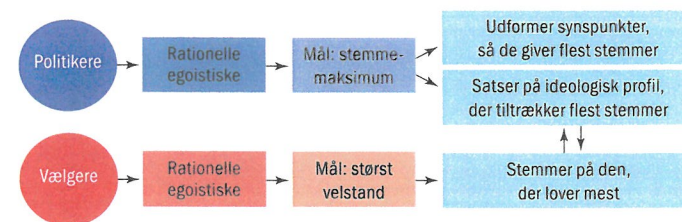
Lad os starte med at se på Anthony Downs' teori om stemmemaksimering (den såkaldte medianvælgermodel). Udgangspunktet for Downs er, at både partier og vælgere handler/vælger ud fra en egennytteinteresse (egoisme). Downs udgår fra en tese om, at både vælgeren og politikerne er rationelle (fornuftige) aktører, der handler på markedet. Begge parter er interesserede i at opnå mest mulig nytte. Det betyder, at politikerne vil være interesseret i at få flest mulige stemmer (stemmemaksimering), mens vælgeren vil være interesseret i at stemme på den politiker eller præsidentkandidat, som tilbyder mest nytte (valgløfter, som passer til vælgerens ønsker og behov).

Downs' teori går ud fra, at der i samfundet er nogle skillelinjer mellem kandidaterne/partierne, som opdeler vælgerne i to blokke, men selv om hver blok/parti – her Demokraterne (i 2024 Kamala Harris) og Republikanerne (i 2024 Donald Trump) – vil tydeliggøre deres politiske kendetegn og uenigheder, vil de også forsøge at have midten for øje for at få fat i de vælgere, svingvælgerne, der enten ikke har besluttet sig eller kan være utilfredse med tingenes tilstand. Downs betegner den vælger, som partierne gerne vil have fat i, *median-*

vælgeren (medianvælgeren er den vælger, som deler vælgerne i to lige store grupper). Netop ved at skaffe sig adgang til medianvælgeren (mange marginalvælgere og uafhængige vælgere vil befinde sig omkring medianen) vil præsidentkandidaten kunne sikre sig dels de vælgere, der traditionelt hører til deres egen blok (Demokraternes eller Republikanernes) samt også inkludere medianvælgeren, hvilket kan vise sig afgørende for udfaldet af præsidentvalget.

Den øgede politiske polarisering og stærkere partiidentifikation, som mange amerikanske vælgere udviser i disse år, betyder, at der til stadighed er færre vælgere på den amerikanske midte, som er "up for grabs" for de to partier. Det gør dog ikke, at de "få" medianvælgere er blevet mindre vigtige; de kan fortsat have en afgørende indflydelse på valgenes udfald, men eftersom der er stadigt færre af disse vælgere, så bruger begge de to partier i dag langt mere tid på at styrke deres egen partiprofil – forstået som hvem de er, hvad de går ind for, og særligt hvad de ikke går ind for, og hvor slemme det andet parti er. Det gør de, fordi den stærke og tydelige parti/kandidatprofil med klare holdninger til de politiske emner har afgørende betydning for at mobilisere egne vælgere til at komme

Figur 2.42 Downs rational choice-model (med både parti- og vælgeradfærdsfokus)

Kilde: Jakob Glenstrup Jensby, Anders Ellegaard Pedersen og Peter Brøndum: *Politikbogen*, Forlaget Columbus 2017 og Gregers Friisberg: *Politik ABC*, Forlaget Columbus 2009, s. 36.

ud og stemme. Som vi husker fra forrige afsnit om polarisering i amerikansk politik, så peger netop professor i politik Rachel Bitecofers teori om *negative voting* på, at medianvælgeren ikke længere er så betydningsfuld som tidligere – i stedet handler det primært om for kandidater at mobilisere og "get out the base – get out the vote".

2.7.3 Vælgeradfærd

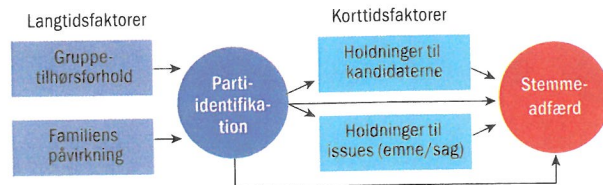
Downs kigger dog ikke kun på, hvad og hvorfor amerikanske politikere/partier gør, som de gør, og det hænger sammen med Downs' opfattelse af både partier og vælgere, som han anskuer som egoistiske og nyttemaksimerende. På grund af dette vil der ifølge Downs være en stærk tilbøjelighed til at stemme på den præsidentkandidat, som vælgeren mener vil øge vælgerens egen økonomiske velstand mest. Det kalder man også for *rational choice*-stemmeadfærd.

Det, vi kan se her, er, at Downs både forsøger at forklare politikernes/partiernes adfærd og vælgernes adfærd. Se også figur 2.42. Den amerikanske professor Morris Fiorina taler i forlængelse af dette om, at vælgerne stemmer *retrospektivt*. Det betyder, at vælgerne kigger på de sidste

fire år og vurderer, om præsidenten har forbedret deres økonomiske situation, hvilket Fiorina betegner *Pocketbook voting* (*pocketbook* betyder "tegnebog" på engelsk, med andre ord stemmer man efter, hvad der har gavnet ens egen snævre privatøkonomi mest).

Hvis den økonomiske situation opleves som forbedret, vil vælgeren højst sandsynligt sætte sin stemme på den siddende præsident, hvorimod en forringet økonomisk situation vil motivere vælgeren til at stemme på en anden kandidat. Det er igen en variant af "It's the economy, stupid", og vi skal være opmærksomme på, at den betydelige inflation i årene 2021-2023 i USA igen har gjort økonomien eller i hvert fald amerikanernes hverdagsøkonomi til et centralt emne ved novembervalget 2024. Det skyldes, at mange amerikanere ikke har en oplevelse af, at det er blevet økonomisk lettere eller bedre under præsident Biden, faktisk synes et flertal, at deres privatøkonomi var bedre under tidligere præsident Trump. Det på trods af, at den almindelige amerikanske lønmodtager i perioden 2020-2024 har oplevet lønstigninger, som samlet set har været højere end inflationen, og at beskæftigelsessituationen i USA har været virkelig god og arbejdsløsheden rekordlav.

Figur 2.43 Michiganmodellen – stærk partiidentifikation er udbredt i USA

Kilde: Kenneth Thue Nielsen: Vælgeradfærdsteori, i *Klassisk og moderne politisk teori*, af Lars Bo Kaspersen og Jørn Loftager (red.), Hans Reitzels Forlag 2013. Angus Campbell ed. "The American Voter", University & Chicago Press, 1976, s. 18-88.

For at uddybe og forklare idéen om *partisanship*, både den positive, hvor man identificerer sig med sit eget parti, og den negative, hvor man som tidligere nævnt forholder sig mere til et fjendebillede af modparten, vil vi se på, hvordan man som vælger kan være både rationel (fornuftig) og nyttemaksimerende, men alligevel samtidig udvise en ekstremt loyal partiidentifikation over for eget parti. Her kan vi benytte os af den såkaldte Michiganmodel, der forsøger at illustrere og forklare, hvad der ligger til grund for en vælgers partiidentifikation.

Hvor Downs' vælgeradfærdsteori betoner det rationelle individ og særligt det økonomiske individ (*homo economicus*) i sine forklaringer af, hvorfor vælgeren stemmer på en bestemt måde, lægger Michiganmodellen vægt på, at vælgeradfærd er udtryk for en *socialpsykologisk handling*, hvor det særligt er individets socialisering i familien, sammen med venner og i forskellige grupper, der får afgørende indflydelse på, hvilket parti eller hvilken præsidentkandidat vælgeren kommer til at identificere sig med.

Michiganmodellen vil betone, at en vælgers valg af parti eller præsidentkandidat er en konsekvens af de erfaringer, oplevelser, sociale relationer og værdier, som vælgeren har gjort sig livet igennem. Ek-

sempelvis kan man forestille sig en førstegangsvælger, som er født og opvokset i en konservativ familie i et amerikansk land-distrikt i West Virginia. Hans forældres foretrukne tv-kanal er Fox News, og i familien har man lyttet til countrymusik og til de meget udbredte konservative *talk radio hosts*, når man har været ude på lange køreture i bilen til venner og familie. Som teenager har han sammen med sine kammerater brugt tid på platforme som YouTube, Reddit og 4Chan, ligesom han i fritiden udveksler *memes* på Snapchat eller TikTok med sine kammerater. Hans forældre har altid stemt republikansk. En sådan vælger vil med stor sandsynlighed også komme til at identificere sig med Det Republikanske Parti og stemme på partiet og dets kandidater senere i livet.

Vælgeren er så at sige socialiseret (opdraget) til at identificere sig med bestemte holdninger og værdier, som bedst synes repræsenteret ved Det Republikanske Parti. Det kalder modellen for *langtidsfaktorer*, og de bevirker, at der skal en hel del til, før en sådan vælger med en stærk partiidentifikation går hen og stemmer på et andet parti eller en anden kandidat. Socialiseringen betyder dog ikke, at en vælger ikke kan skifte parti i løbet af livet, og det gælder selvsagt for vælgere knyttet til begge partier. En vælgers skift af parti/

Joe Biden har i mange år været aktiv i kampen for at styrke de amerikanske industriarbejderes løn- og arbejdsvilkår samt styrke fagforeninger. På billedet ses Biden slå fælles front med strejkende arbejdere fra bilindustrien i delstaten Michigan, der sammen med deres fagforening UAW (United Auto Workers) i august og september i 2023 strejkede i protest mod, at deres lønforhold ikke blev nævneværdigt forbedret på trods af, at de bilvirksomheder, som de arbejder for, henter store økonomiske profitter hjem. Bidens sympati med industriarbejderne i rustbæltet er også en mærkesag for Kamala Harris. Det er en nødvendighed for hende og demokraterne, at de vinder deres opbakning, hvis hun skal gøre sig håb at om vinde præsidentvalget i november 2024.

kandidat kan ske, hvis nogle af de såkaldte *korttidsfaktorer* i modellen bliver aktiveret. Eksempelvis fordi vælgeren ikke bryder sig om partiets konkrete præsidentkandidat, eller føler, at partiet eller kandidaten ikke tager bestemte politiske *issues* (emner), som er vigtige for vælgeren, seriøst nok. Eller hvis vælgeren er stærkt uenig i partiets eller kandidatens holdning til bestemte politiske emner.

Ved præsidentvalget i 2016 var der en del traditionelle demokratiske vælgere, som enten blev hjemme eller gik hen og stemte på Donald Trump, enten fordi de enten ikke brød sig om Hillary Clinton som kandidat, eller fordi de ikke syntes, at hun talte om de politiske emner, som var væsentlige for dem. Nogle mente også, at hun havde forkerte holdninger til de politiske emner, som var vigtige for dem. Et andet vigtigt eksempel er indvandring og udlændingepolitik. Hvor Trump ved valgene i både 2016, 2020 og igen her i 2024 advarer mod indvandring af "voldtægtsforbrydere og narkohandlere" fra især Mexico, har Demokraterne med Clinton i 2016 og Biden i 2020 stået fast på Det Demokratiske Partis tilslutning til en indvandringsreform og også stædigt forsvaret præsident Obamas beslutning om at tildele de såkaldte "Dreamers" en midlertidig lovlig status og ret til uddannelse og arbejde i en årrække med henblik på at få visum og opholdstilladelse (*Dreamers* er den gruppe unge, der opholder sig i USA uden papirer, men som er opvokset i Amerika, og som er blevet medbragt af deres forældre som børn).

Tekstboks 2.4 Donald Trump – nationalist og populist?

Populisme kommer af det latinske ord *populis*, som betyder folk, og der er en meget klar forbindelse mellem en politisk populist og folket. Den tyske politiske idéhistoriker Jan Werner-Müller og de to engelske professorer i politologi Roger Eatwell og Matthew Goodwin har udarbejdet omfattende analyser af, hvad der kendetegner populisme og populist, og i kortfattet form kan man pege på følgende tre centrale kendetegn ved en populist:

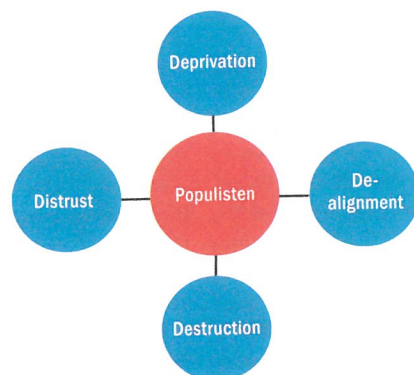
- **En populist repræsenterer folkets vilje:** Populisten lover at kæmpe for en reformering af demokratiet, således at det er folkets vilje og krav, der bliver hørt. Populisten er den legitime repræsentant for folket, og folket er entydigt moralsk og rent
- **En populist er repræsentant for det rigtige folk:** Populisten lover at gøre alt for det *rigtige* folk, at beskytte og skabe bedre muligheder for det *rigtige* folk – og forklarer, at de, der ikke er med det rigtige folk, ikke hører til det rigtige folk. Eliten i samfundet, immigranter og folk, der vægter politisk korrekthed højt, anskues og portrætteres ofte med mistro og som direkte fjender af det rigtige folk. Populisten og populismen er

anti-pluralistisk

- **En populist kæmper imod de korrupte politiske eliter:** Populisten præsenterer sig selv som et moralsk politisk alternativ til de eliter i samfundet, der alt for længe har korrumpet samfundet og frarøvet det rigtige folk deres stemme og muligheder for at deltage i demokratiet. Populisten er anti-elitær.

Undersøger man Trumps adfærd, både med hensyn til først at opnå valg som Republikanernes præsidentkandidat, dernæst at vinde præsidentvalget og endelig arbejdet for at genvinde præsidentposten, så er der ingen tvivl om, at han lever op til de tre centrale kendetegn for en populist. Han vil endda falde inden for kategorien højreorienteret nationalistisk populist, fordi han i sine ord og handlinger, eksempelvis "Make America Great Again" og "America First", kobler det nationale og det rigtige folk, primært den hvide befolkningsgruppe, med italesættelser af, hvor truet og udfordret både den amerikanske nation og den amerikanske hvide mand og kvinde er i disse år. Truslerne mod nationen USA kommer ifølge Trump først og fremmest fra eliten, som primært er "the crazy democrats"

Figur 2.44 Populisten adresserer de fire D'er og skaber en emotionel forbindelse

og deres "Lying Media", men også fra immigranterne og globaliseringen, som intet godt bringer med sig for det rigtige Amerika.

Eatwell og Goodwin peger i den forbindelse på, at når Trump taler til sine vælgere (basen), så benytter han sig nok af en ofte voldsom, krænkende og ekskluderende retorik, men han taler samtidig til fire helt konkrete følelser hos en meget stor del af den amerikanske befolkning, hvoraf flertallet i denne gruppe er hvide amerikanere. De to engelske professorer peger i den sammenhæng på Trumps evne til at tale til de såkaldte fire D'er = **Distrust** (mistillid), **Destruction** (følelsen af, at den amerikanske nation er ved at blive ødelagt), **Deprivation** (tilbagegang, en følelse

Biden og Det Demokratiske Parti har dog, som vi tidligere var inde på i dette kapitel, flyttet sig en del på det immigrationspolitiske område, noget som præsidentkandidaten for demokraterne Kamala Harris også vil fastholde, hvilket blandt andet hænger sammen med, at en del demokratiske vælgere i rustbæltstaterne, men også i delstater som Arizona og Georgia, som Biden vandt ved valget i 2020, i stigende grad ser immigrationen til USA, særligt sydfra, som et meget alvorligt problem.

Skal vi forstå den aktuelle polarisering i amerikansk politik, synes Michiganmodellen sammen med negative partisanship og negative campaigning samt Michael Porter og Katherine Gehls fem faktorer også at kunne bidrage med en plausibel forklaring. For når forståelseskløften mellem de to partier og deres vælgere vokser sig større og større, kan familiens og venners påvirkning samt oplevelsen af, at ens politiske ståsted også tilsiger en bestemt opførsel i hverdagen, forstærkes, uanset om det er, hvad man spiser, hvor man køber ind, eller hvilken musik man lytter til, eller hvilken

af ikke at kunne opnå eller få det (frarøvet den amerikanske drøm) som man tidligere kunne) og **De-alignment** (at føle sig politisk "lost" og ikke have nogen at kunne alliere sig med). Når Trump ved sine rallies anerkender og taler om de fire D'er, som er enormt betydningsfulde for en stor del af de amerikanske vælgere, så viser han, at han tager deres problemer seriøst: "*I have visited the laid-off factory workers, and the communities crushed by our horrible and unfair trade deals. These are the forgotten men and women of our country. People who work hard but no longer have a voice. I AM YOUR VOICE ...*"

Kilde: Trumps nomineringstale ved Republikanernes nationale konvent i juli 2015.

kirke man går i (eller netop ikke går i). Den politiske socialisering, som et individ gennemgår, vil alt andet lige føre til en stærkere farvet partiidentifikation, der igen vil være vanskeligere at undslippe, når individet senere i livet skal træffe beslutning om, hvem man vil stemme på.

Her vil valget derfor ofte falde på det parti, hvis holdninger og værdier er dem, man som barn og ung er blevet præsenteret for i sin egen familie, blandt sine egne venner eller blandt de grupper, man har bevæget sig i. Forklaringen synes ganske stærk, fordi vælgerens partiidentifikation kan anskues som et udtryk for, hvordan den enkelte vælger opfatter sig selv.

Partiidentifikation bliver dermed en *identitetsfortælling*, eller som vi skrev i kapitlets allerførste side, til et psykologisk forstørrelsesglas holdt op foran individet selv, der viser omverdenen, hvem man er, og hvad man går ind for, og særligt hvad man ikke går ind for.

Under det amerikanske præsidentvalg i 2016 viste undersøgelser, at en del af det demokratiske vælgerkorps i delstater som

Pennsylvania, Ohio, Wisconsin og Michigan, som stemte på Obama i både 2008 og 2012, skiftede til Trump, fordi de simpelthen ønskede sig en ny kurs inden for emner, der betød noget for dem selv, eksempelvis en markant strammere immigrationspolitik, en tilbagetrækning af globaliseringsringen og jobsikkerhed i form af en prioritering af amerikanske produktionsarbejdspladser frem for Demokraternes betoning af nye ”grønne” arbejdspladser.

Ønsket var fra manges side at få ændret på status quo i amerikansk politik, hvorfor Trump i 2016 blev foretrukket, fordi han talte om de politiske emner, som mange vælgere bekymrede sig om (se tekstboks 2.4), på en måde, som vælgerne fandt nemme at forstå, og med en betoning af, at Republikanerne ville sætte de amerikanske vælgere – særligt den amerikanske arbejder, manden og kvinden på gulvet, højest, så *America* kunne blive *Great Again*. Udtrykket var Trumps valg slogan i 2016 og er det igen i 2024.

Den afgående præsident, Joe Biden, lykkedes i 2020 med at vinde en del af disse tidligere vælgere tilbage, særligt gruppen af mænd, til Det Demokratiske Parti, blandt andet fordi han argumenterede meget tydeligt for, hvordan han ville og fortsat vil arbejde for gode løn- og arbejdsvilkår for den amerikanske industriarbejder samt styrke fagforeningernes muligheder

for at beskytte arbejdspladser i rustbæltstaterne. Harris vil forsætte dette arbejde, og det er en vigtig del af hendes præsidentvalgkampagne i 2024.

2.8 Et demokrati i frit fald eller en afspejling af demokratiets grundvilkår?

I dette kapitel har vi undersøgt amerikansk politik ved at analysere:

- **De politiske strukturer** (styreformen, demokratiet og forskellige demokratiopfattelser, adskillelse af magt (*checks & balances*), præsidenten, Kongressen, domstolene, valgmetoder m.m.)
- **De politiske aktører** (politiske partier, vælgere, lobbyister og medier)
- **De politiske processer** (den politiske beslutningsproces, de politiske valg som præsidentvalg og kongresvalg, valgkampe, kampagner, organisation og penge).

Alle tre områder har været under pres i perioden 2016-2024, hvilket har givet en historisk høj polarisering i amerikansk politik, som kommer til udtryk i den måde, som demokratiske og republikanske vælgere og politikere ser på hinanden.

Hvis vi skal indkapsle de politiske udfordringer skematisk (se figur 2.45), udfor-

dres det amerikanske demokrati og USA's politiske system altså både på de klassiske liberale værdier, som det amerikanske samfund er grundlagt på, og den konkrete mulighed for vælgerne om at have fri og lige adgang til den demokratiske politiske proces – det kan f.eks. være sværere at registrere sig, der kan være reduceret mulighed for at brevstemme i visse delstater, og det er også blevet mere besværligt at få adgang til valgstederne i nogle delstater. Andre delstater har dog gjort det nemmere f.eks. at brevstemme og har oprettet nye valgsteder.

Det amerikanske politiske system er også udfordret af sin egen struktur: Det er overmåde svært, tæt på umuligt, for nye kandidater og nye partier at få indflydelse på den politiske proces, hvilket hænger sammen med den duopole struktur og valgmetoderne, som vi var inde på tidligere, og som Demokraterne og Republikanerne i fællesskab opretholder. Endelig er det amerikanske demokrati og politiske system svært udfordret af den stigende polarisering mellem vælgerne og de to store politiske partier, som hele tiden forstærkes

i en polariseringens logik, hvor det ikke længere handler om at stemme for noget – men snarere stemme *imod* noget, nemlig de andre og de andres kandidat.

Republikanerne og Trump har brugt en del af deres tid på at fokusere på en allerede svækket Joe Biden, der fumler, fortæller sig og ser skrøbelig ud. Hvor speakere forudser et USA, der er ”til grin”, og hvor ”ingen i verden respekterer Amerika”. Men hele denne kampagne, som har været nøje planlagt, skal med Kamala Harris kandidat gentænkes. Nu er der ikke længere en Biden, som fumler, men derimod en tidligere delstatsanklager, som skal stilles i et meget dårligt lys. Allerede i dagene efter, at det blev klart, at Harris havde massiv opbakning fra det demokratiske establishment, begyndte de første videoer at ramme offentligheden. Her fokuserer republikanerne på, hvor forfærdeligt det står til på immigrationsområdet, og at det er vicepræsident Kamala Harris, der er eneansvarlig for denne udvikling. En udvikling, som ifølge republikanerne, truer selve den amerikanske nation med undergang.

Figur 2.45 Udfordringerne for amerikansk politik

